

Informasjonsskriv om obduksjon

Til foreldre

En obduksjon er en siste legeundersøkelse. Målet er å få en best mulig forklaring på hvorfor barnet døde og om/hvordan en evt behandling har virket. Ved en obduksjon gjøres både en utvendig og innvendig undersøkelse av barnet. De fleste foreldre opplever at gjennomført obduksjon blir viktig for videre sorgprosess.

Reservasjonsmulighet

Ved **sykehusobduksjoner** har man mulighet til å reservere seg mot obduksjon og reservere seg mot at vev fra barnet kan brukes til forskning eller undervisning.

Der det er begjært **rettsmedisinsk obduksjon** av politiet, har foreldre/foresatte rett til å bli hørt, men de kan ikke motsette seg obduksjonen.

Hvorfor obdusere?

Årsak til dødsfallet: Obduksjon gir mulighet til å sette en mest mulig sikker diagnose. Selv om det er stilt en diagnose før dødsfallet, kan obduksjonen komme med ny kunnskap om årsakssammenhenger.

Bekreftelse på diagnose gitt i svangerskapet eller mens barnet levde: Der det allerede er satt en diagnose (sykdom, misdannelse eller lignende), vil obduksjonen kunne bekrefte denne. Den kan også avdekke forhold som ikke er påvist tidligere og eventuelt si noe om effekt av behandling som er gitt. Ulike røntgenundersøkelser er et godt supplement til obduksjon, men kan ikke erstatte denne.

Eventuell gjentakelsesrisiko i nytt svangerskap: En obduksjon kan avklare om døden skyldes årsaker som innebærer risiko for sykdom/død ved et eventuelt nytt svangerskap.

Generell økt kunnskap: Obduksjon bidrar generelt til utdyping av medisinsk kunnskap slik at man bedre kan kjenne igjen og diagnostisere tilsvarende tilstander hos andre barn.

Når bør barnet obduseres

Obduksjon bør skje kort tid etter at barnet døde. Tidlig obduksjon sikrer at undersøkelsen og resultatet blir best mulig. Obduksjon kan tidligst skje 8 timer etter dødsfallet (dødfødselen), men kan foretas tidligere om foreldrene har gitt sitt samtykke.

For rettsmedisinsk obduksjon gjelder ikke 8 timers grensen. Ved plutselig uventet barnedød (0-4 år) skjer obduksjonen helst i løpet av det første døgnet, da den frivillige dødsstedsundersøkelsen skal gjennomføres innen 48 timer etter dødsfallet (www.fhi.no/artikler/?id=86551).

Hva gjøres ved obduksjonen?

Barnet blir behandlet med forsiktighet og respekt. Det tilstrebes at barnet ser fint ut og er minst mulig forandret etter gjennomført obduksjon.

Det gjøres både utvendig undersøkelse og røntgenundersøkelse av hele kroppen. For å undersøke de indre organene, blir disse tatt ut. Det tas vevsprøver for videre undersøkelser og prøver av kroppsvæske (blant annet blod, hjernevæske og urin) til mikroskopiske undersøkelser og laboratorieanalyser.

For å undersøke de indre organene lages det tre snitt, ett på tvers av øvre del av brystet (nedenfor kragebena), ett fra halsgropen ned i midtlinjen på brystet og buken, og ett snitt i bakhodet slik at også hjernen kan undersøkes. Etter undersøkelsen blir snittene sydd igjen med små, pene sting. Deretter settes det en hudfarget tape over sømmene.

Hvordan håndteres organene

Etter at organene er undersøkt og det er tatt vevsprøver og prøver av kroppsvæske, legges de fleste organene tilbake i kroppen. Unntak fra dette er dersom det er organer som trenger spesialundersøkelser eller spesialbehandling for å kunne undersøkes grundig. Rutinene varierer alt etter problemstilling og også mellom ulike sykehus og institusjoner.

Dersom hjernen skal undersøkes mikroskopisk, må den forbehandles i spesielle væsker og dette tar flere uker. Hvis begravelsen finner sted etter 8-10 dager vil ikke barnets hjerne kunne bli lagt tilbake før begravelsen. Ved rettsmedisinske obduksjoner er dette vanlig praksis. Dersom andre organer, som f.eks hjertet skal undersøkes spesielt, trenger også det spesialbehandling før undersøkelsen. Dette tar kortere tid (noen dager) og hjertet kan derfor oftere legges tilbake i kroppen før begravelsen.

Dersom det er ønskelig kan begravelsen utsettes til undersøkelse av alle organene er ferdig og kan legges tilbake i kroppen. Det er ulik praksis på de forskjellige sykehusene. Legen eller annet helsepersonell vil orientere nærmere om praksis og muligheter ved aktuelt sykehus.

Se og holde barnet før og etter obduksjonen

Før barnet sendes til obduksjon kan foreldrene ta avskjed med barnet. Ved sykehusobduksjoner velger mange foreldre å se og holde barnet, og gjerne også stille det. Dette skaper gode minner for ettertiden. Også ved rettsmedisinsk obduksjon velger de fleste å se og holde barnet før obduksjon. Barnet kan ikke stilles og vaskes før en rettsmedisinsk obduksjon.

Dersom foreldrene ønsker det, kan de be om å få se barnet igjen etter obduksjonen. De fleste som ser barnet sitt etterpå, opplever at det ser fint ut. Det anbefales å samtale med helsepersonell om dette slik at foreldrene er godt forberedt.

I noen tilfeller er det vanskelig å få til at foreldrene kan se, holde og stille barnet etter obduksjonen. Dette er fordi utseendet av barnet kan være veldig endret, som for eksempel hvis barnet har vært dødt lenge i livmoren før det ble født eller det tar lang tid (flere uker) før barnet kommer tilbake etter obduksjon. Da kan barnet ha endret seg så mye at det ikke vil være en god opplevelse for foreldrene å se barnet igjen. Dette må det gis informasjon om.

Resultater av obduksjonen

Ved **sykehusobduksjoner** tar det noen dager før den foreløpige rapporten foreligger. Resultatet av en slik obduksjon sendes til legen/avdelingen som har bedt om obduksjon. Endelig konklusjon foreligger vanligvis etter 2-4 måneder.

Foreløpig rapport etter **rettsmedisinsk obduksjon** foreligger vanligvis innen ett døgn. Endelig konklusjon foreligger vanligvis etter 4-6 måneder.

Ved **rettsmedisinske obduksjoner** blir resultatene sendt til politiet, som så avgjør hvem som ellers kan få vite hva man fant ved obduksjonen. Når det ikke er mistanke om straffbart forhold (ca 90% av dødsfallene) meddeler rettsmedisineren, etter avtale med politiet, det foreløpige obduksjonsresultatet til vakthavende barnelege ved avdelingen der barnet ble brakt inn. Barnelegen vil så informere foreldrene. Når politiet er ferdig med sin etterforskning blir den endelige rettsmedisinske obduksjonsrapporten sendt til den aktuelle barneavdelingen. Foreldre innkalles alltid til en gjennomgang av obduksjonsrapporten med ansvarlig lege ved denne avdelingen. Dersom foreldrene ønsker det kan barnelegen undersøke muligheten for at foreldrene kan få snakket med rettsmedisineren som har undersøkt barnet.

Ved rundt halvparten av dødsfallene hos små barn har rettsmedisiner allerede møtt familien ved dødsstedsundersøkelse umiddelbart etter obduksjonen, slik at kontakt med familien er opprettet.

Resultatet av obduksjonen (dødsårsaken) sendes også til offentlige helseregistre som Dødsårsaksregisteret.

Forskning og undervisning

Ved obduksjon kan det tas ut noen små prøver til bruk i forskning og undervisning av leger og helsepersonell. Prøvene blir aidentifisert, nummerert og oppbevart i spesielle biobanker eller dypfrysere i låste rom. Forskningen skal bidra til større forståelse for hvorfor barn dør og gi økt kunnskap som vil kunne bidra til å forebygge nye dødsfall.

Reservasjon

Dersom foreldrene ønsker å benytte reservasjonsretten vil de små prøvene som allerede er tatt ut (fordi det gjøres underveis i obduksjonen), bli destruert.

Prøver til forskningsformål tas ut ved obduksjonen. Dersom obduksjonen allerede er foretatt og foreldrene likevel ønsker å reservere seg, kan dette gjøres når som helst. Reservasjon kan også gjøres når som helst på et senere tidspunkt.

Kontakt ditt sykehus ved patologisk avdeling eller avdelingen der den rettsmedisinske obduksjonen har funnet sted for reservasjon.